

brudža je jihova. V noči od 21.—22. junija je general Šuhov 3000 Rusov naložil in 8 kanonov v Galacu na čolne, ladjice, flose itd. ter je tibo dal veslati črev Donavo, potem pa 4 ure daleč po vodi, ki je izstopila, do Garbine, revne od ljudi zapuščene vasice na znožji bregov, ki se potem vijejo kraj Donave mimo Mačina 30 ur na dolgo do Hirsove. Vojaki hitro poskačejo na kopno, ali sedaj so jih Turki že zapazili, kojih je bilo 3000 zašancanih na bregu; ti začnejo naglo streljati, toda Rusi drapljejo naprej, posekajo prve Turke, druge pa v pobeg zapodijo v Mačin. Boj je trajal od 3—11. ure predpoldnem. Sedaj pride 6000 Rusov prvim svojim junakom na pomoč in drugi dan je iz Brajle po hitro napravljenem mostu general Cimerman z 28.000 moži prišel v Mačin, kder so ga rešeni Bolgari z veseljem sprejeli. Sedaj prodirajo Rusi naglo naprej; tudi pri Hirsovi so napravili most; vzeli so mesta Isačko, Tulčo in Babadak. 26. junija so začeli Rusi in Rumuni strahovito streljati v Vidin in Ruščuk; mesti gorite na večih straneh; zlasti v Ruščuku je zgorelo 380 hiš. Misli se, da bodo Rusi tukaj šli črez Donavo brž, ko hode general Cimerman iz Dobrudže začel Turke grabiti od strani. Srbi so pruzvali pod orožje 67.000 pešcev, 4900 konjenikov in imajo pripravljenih za boj 224 kanonov. Govorica je, da bo ruski general Črnajev prišel v Belgrad z enim oddelkom ruske vojske in črez vse prevzel višje poveljništvo. Turki se tega bojijo in utrjujejo na nos na vrat Sofijo, 2300 ljudi dela šance, tudi Trnovo in Adrijanopol utvrdujejo. V Aziji je general Terguzakov z 22.000 Rusi pri Sajdakanu zadel na 12.000 Turkov, jih naglo zgrabil in potolkel 600, med njimi 2 paši, poveljnika Ferik-pašo in Mehemed-pašo. Angleškega vohuna, generala Kembala, ki je lani pomagal Srbe klati, so skoro brzi kozaki vjeli. Terguzakov se sedaj bije z Muktar-pašo za sofeske pri Delibabi, general Hajder mu prihaja na pomoč, prišel je že črez Saganluk-planino do Mandžigerda. Pred Karsoni delajo Rusi močne baterije in šance, da bodo potem mesto napali in vzele.

Celi teden smo se bali za junaške Črnogorce, zlasti ker so Turki in turkoljubi radostni upijali, da bo Črnagora kmalu vsa turška in Sulejman-paša v njej turškega sultana namestnik. Ali stvar se je že na bolje zasuknila. Magjari so zvedeli, da je ruski car našemu cesarju obečal, da Srbija ne pojde v boj. To so Magjari povedali Turkom in ti so potem vse vojake od srbske meje poslali nad Črnogorce blizu 70.000 moži. Ali tudi to silo so Črnogorci pobili; Sulejman-paša je res pridrl v Črnogoro, pa se ni mogel z Mehemed-pašem združiti, ker je bil ta pri Jasenici tepen, tudi z Saib-pašem ne, ker je bil 2krat strašno pobit. Sedaj so razkačeni Črnogorci objeli Sulejman-pašo, ga zgrabili pri Bogatiču, pri Niničah, pri Sanajcib, ob Zeti in Drimu, mu v 7 dnevnem klanju pobili 10.000 moži in ga pognali za Saib-pašem iz Črnogore vun.

Slava črnogorskim junakom. Ves svet jih mora občudovati! To poročilo smo brali v dunajski „Presse“. Turški listi pa trdijo, da so Turki prodrli do Cetinja.

Za poduk in kratek čas.

Črtice iz slovanskega bojišča v Aziji in Evropi.

III. Živali imajo navadno le eno glavno orožje, s katerim se branijo. Konj ima trda kopita lev in tiger ostre zobé, orel močne kremplje, gad smrtni strup, človek pa si je izumil brezštevilno in čedalje bolj strahovito orožje. Ščuka grabi ribe v vodi, jastreb lovi ptice po zraku, lisica zalezuje zajec na kopnem, človek pa se zoper človeka vojskuje na kopnem in v vodi, na zemlji in pod zemljo, nemara, da še se bodo kedaj po zraku v balonih preganjali. Čem več sil ljudje v naravi zasledijo, tem grozovitniše in morivniše orožje si narejajo. Kajn je Abelna z gorijačo ubil, David orjaškega Golijata z praščo prevrgel, Babilonci in poznejši Huni in Mongolci so sloveli kot silni konjeniki, rimski pešaci so z mečem in sulico celi svet premagali, pred nekaterimi stotinami let so še v težko železje zaviti vitezi narode strahovali, sedaj pa vojsko odločnejšo: bajonet, puška, kanoni, železne ladije in — torpedi.

Angleži, Francozi pa tudi Turki so si za težke denarje pripravili silno brodogradnjo na morju, pravi strah vsem državam, ki imajo kaj pomorskih mest, pa si jednake obrambe omissliti ne morejo. Kajti nove ladije oklopnice nosijo grozanske kanone, s katerimi se iz morja vsako pomorsko mesto v par urah užgati in razdjati zamore. Toda na srečo takim nevarnim mestom so ljudje izumili jako izvrstno pomoč in zdatno obrambo — strašne torpede. Najprej so torpede rabili federativci v krvavi vojski z centralisti v Severni Ameriki od l. 1861—1865. ter so v kratkem svojim nasprotnikom razbili 5 ladij oklopnice in 10 menjših parobrodov in monitorjev. Tudi Danci so se poslužili torpedov l. 1864., Avstrijanci l. 1866. in Nemci l. 1870. in sedaj so jih Rusi pred svojimi pomorskimi mesti: Odesa, Očakov, Nikolajev, Sebastopol, Krč, Poti, itd. tako in toliko nastavili, da se nobena turška ladija blizu ne upa. Veliko reko Donavo so od Brajle do Renija tako z torpedi zaprli in pregradili, da ne morejo turški monitorji nikamor, ne iz Donave v morje, ne iz morja v Donavo. Vsled tega so Rusi celó brez vsega strahu Donavo premostili pri Brajli. Turških monitorjev ni bilo nobenega videti, ki bi premostenje branil ali napravljeni most trgal. Kaj so tedaj torpedi? Nič druga nego močni zaboji streliva, ki se pod ladijo užgé ter jo hipoma raznese, če je bila le prav zadeta. Prvi izumil je ta strašni stroj ali mašino Amerikanec po imenu Fulton, tisti, ki je v Filadelfiji tudi prvi na vodo spustil parobrod. Prvej iznajdbi je dal ime po ribi, katero imenujejo:

„raja torpedo“ slovenski: „električni skat“, nemški: Zitterrochen“. Ta riba ima med glavo in prsnimi plavutami poseben organ ali del telesa, ki pripravlja elektriko ter jo v sovražnika spušča in tako se riba sama sebe brani. Vojni torpedi so sedaj dvojne vrste. Nekateri služijo samo za obrambo, z drugimi pa se sovražne ladije tudi napadajo. Branilni torpedi ležijo tiho in nepremično pod vodo, dokler se ne približa katera neprijateljska ladija. Kakor hitro pa ladija na kak torpedo trči, se njegova znotranja tvarina vžge, raznese in ladijo, tudi najmočnejšo, v par trenutkih pokonča. Za napravo takega torpeda je treba: steklenice z vratom, ki drži okoli 10 bokalov ali pintov, lesenega zaboja, v katerega se dene ta steklenica, malo žveplene kisline, malo sladkorja in klorove soli in okoli 10 kil smodnika. Vse je tako dobro zamašeno in zabito, da ne more voda v zaboju. Steklenica pa moli tako kvišku, da brž ko njo ladija prekrhne, pade žveplena kislina v sladkor in v klorovo sol; to se sedaj hipoma užge z smodnikom vred in ladija je raznešena ali vsaj hudo poškodovana. Novejši torpedi se ne užigajo po rečenem načinu sami, ampak so po napeljanem drotu v zvezi z električno baterijo, kakoršna se n. pr. rabi pri telegrafu, in se v tem hipu sprožijo, ko je videti, da sovražna ladija nad njimi stoji. Avstrijski torpedi te vrste so po 103 centimetre visoki, po 100 centimetrov široki in iz železnega pleha, tehtajo okoli 900 kil in so nabiti z 224 kili strelne pavole. Druga vrsta obsega pa take torpede, s katerimi se sovražne ladije napadajo. Ti so sila bistroumno sestavljeni. Nekateri se sami pomikajo naprej in plavaja pod vodo, kakor riba in so tudi res podobni ribjemu telesu, narejeni so pa iz samega železa. V odprtino se vložijo strelivo in zraven tega še zgoščen zrak ali pa ogelna kislina. Kedar se torpedo spusti, začne zgoščeni zrak ali ogelna kislina pri posebni luknji vun dreti, kar ga po vodi precej naglo poriva naprej. Tudi ima malo krmilce zavolj ravnega plavanja. Ko dospe torpedo do ladije, zadene s prednjo ostjo v njo, se razpoči in njo uniči. Taki torpedo zamore plavati 4000 korakov daleč. Ruska oficirja Dubošev in Šestakov sta svoje torpede na dolge droge nateknila, jih spravila pod turški monitor, kateremu sta se bila v noči na malih ladjicah tiho približala; med tem, ko je v torpedu nitka gorela ter ni prigorela do streliva, sta srečno odplavala; kmalu potem se užge strelivo, torpedo poči in raznese v par trenutkih železni monitor z 185 Turki vred. Monitor je bil na Angležkem narejen in je stal blizu 1 milijon turških lir. Od te dobe so turški mornarji na Donavi tako preplašeni, da so se z ostalimi 7 monitorji poskrili pri Ruščuku, Nikopolju, in Vidinu. Avstrijski torpedi se narejajo v Reki ali Fiumi in se tudi drugam prodavljajo.

Smešničar 26. Nekde na Slovenskem so dobili učitelja, ki ni prav slovenski znal. Ko je

nekokrat z otroci katekizem ponavljal, vpraša drobno deklico: Anika, povej mi, kaj pa je (namesto je) Bog? Dete ni vedelo, kaj bi odgovorilo. Naposled si domisli, da pri njej doma oče jedó, kar jim ljuba mati skubajo. Zato sedaj živahno odgovori: „kar mu Marija, mati božja, skuba!“

Razne stvari.

(*Mariborska Čitalnica*) napravi v nedeljo 1. julija izlet v Frauheim. Večina se odpelja ob 2. popoldne z mešanim vlakom do Rač, od koder se gre potem pešice do narodnega gostilničarja gosp. Gert-a. Vožnja nazaj v Maribor je že priskrbljena!

(*Čitalno društvo v Mozirju*) napravi v nedeljo 1. julija pri g. Pfeifferju slovesno odprtje Čitalnice s petjem, godbo in plesom. — Začetek ob 6. uri zvečer. Vsi udje in prijatelji Čitalnice se k obilni udeležitvi uljudno vabijo. Odbor.

(*Ljutomerski c. k. glavar*) je 24. jun. v Čvenu namenjeno zborovanje ljutomerske podružnice kmetijske družbe štajerske prepovedal, češ, da v pravih ove družbe ni govora o popotovalnih shodih. Da bo politična gosposka širjenje gospodarskega poduka tako podpirala, tega se pač nismo nadjali.

(*Strašna strela*) je udarila v farno cerkev v Berg-u blizu Greifenburga na Koroškem. Zvonovi so se raztopili, cerkva je pogorela; škode je 10.000 fl.

(*Toča*) je sekala pri sv. Martinu pri Slov. Gradcu, tudi je 21. junija obiskala faro sv. Antonija in sv. Andraša v slov. goricah. Nekateri posestniki so že obrali. Žalostno!

(*V Sp. Čagoni*) v slov. goricah sta pogorela posestnika Vraz in Satler, škode je 4400 fl. Jednaka nesreča je zadela tudi Andreja Fingušta v Gorici na dravskem polju, škode je 2000 fl.

(*Samoumor*) 21. junija so v Vojniku pokopali dr. Karla Henna, posestnika radinjske kisle vode pri Radgoni, ki se je 19. t. m. v Rimskih toplicah z cijankalijem ustrupil. Najbrž so 74letnega starca hude bolečine zastarane bolezni tako zmedle, da si je zavdal.

(*Načelnik okrajnemu zastopu*) pri sv. Lenartu v slov. goricah je mesar Sarneck, jegov namestnik pa vrčnik dr. Joraš. Oba sta od cesarja potrjena.

(*Levo roko razbilo*) je konduktorju Födransbergu v Sevnici na Savi, ko so vagone prestavljali.

(*Za župnika v Rušah*) je imenovan č. g. Matija Wurzer župnik v zgornji Kaugoti.

(*Za družbo duhovnikov*) je vplačal č. g. J. Sredenšek 11 gl. in s tem ustanovnino doplačal.

Listič opravištva. G. F. Korošec: plačano je do septembra; do novega leta še pošljite 1 fl. — g. Tomažič v Brebrovniku za Vas se nam je samo 75 kr. poslalo; več v pismu. —